

Den fantastiska verkligheten

Somliga hävdar att *John Kenneth Galbraith* är en skicklig stilist och har talanger som fantastisk skönlitterär författare, men att han i sin ekonomiska analys lämnat verkligheten långt bakom sig.

Utan att ta ställning till den senare delen av påståendet kan man nu konstatera att det finns fullt fog för den förra. Galbraith har nämligen debuterat som "skönlitterär" författare genom att ge ut *Triumfen — en liten fabel om modern diplomati* (övers Sven Hallén, Wahlström & Widstrand, Stockholm 1968, 187 s, pris inb 39:50). Det är en bok med kvaliteter av många dimensioner. Liksom den nya tjeckiska filmen anslår den ett tonläge mellan skratt och gråt, mellan svidande och allvarlig kritik av det bestående systemet och fantasifull, ansvarslös komedi. Alltefter läggning och smak kan läsaren välja mellan skrattet och gråten — båda ligger nära till hands och framkallas med samma skicklighet. Men givetvis är Galbraiths primära syfte att kritisera och under den roande ytan anar man hela tiden författarens allvar. Han markerar sitt syfte redan i en inledande "förklaring" där han säger sig ha funnit att "sanningen kanske skulle framstå klarare genom dikten". Med en travestering på Truman Capote kallar han också *Triumfen* en "icke-roman-roman".

I Amerika har Galbraith på senare år i minst lika hög grad gjort sig känd som en hård kritiker av U.S.A:s utrikespolitik som av olika ekonomiska förhållanden. "Triumfen" kan sägas vara en sammanfattning av kritiken mot utrikespolitiken. Den handlar formellt om den lilla mellanamerikanska staten Puerto Santos, vars långvariga diktaturregim störtas genom en oblodig statskupp och om hur amerikanska UD reagerar och handlar i den nya situationen. Den yttre ramen erbjuder Galbraith ett otal möjligheter att ge små, träffande och skoningslösa kommentarer och interiörer från den amerikanska utrikesförvaltningen, i någon mån även från Vita Huset och från de interna politiska och sociala förhållandena i en outvecklade latinamerikansk småstat. Ingen av figurerna i boken sägs vara uppdiiktad utan de har alla hämtat drag från personer som Galbraith lärt känna i det offentliga livet. Han vill också markera realismen i sin "fabel" genom att placera in hand-

lingen i ett faktiskt historiskt sammanhang och nämna en rad kända personer vid deras riktiga namn.

Bokens huvudperson är Worth Campbell, U.S.A:s biträdande utrikesminister för latinamerikanska ärenden. Han personifierar vad Galbraith mest tycks ogilla av prestigetänkande, överdriven försiktighet ("diplomati"), karriärism, opportunist, dogmatik och kommunistskräck inom amerikanska UD. Campbells styrning av fallet Puerto Santos visar vilken makt som kan utövas av expertministrar gentemot deras chefer och mot presidenten och hans stab. Galbraith menar uppenbarligen att de har stora möjligheter att manipulera igenom beslut grundade på sina — men långtifrån säkert majoriteten av regeringens eller de egna medarbetarnas — värderingar. Parallellen med Galbraiths teori i "Den nya industristaten" om expertväldet i storföretagen (teknostrukturen) är tydlig och understryker hans allvarliga syfte. Den utrikespolitiska teknostrukturen i en stormakt har ju också en potentiell makt av betydligt större räckvidd och med betydligt större risker för omedelbara allvarliga verkningar än storföretagens teknostuktur.

Eftersom Galbraith i "Triumfen" är minst lika utmanande mot etablerade sanningar och avrättar minst lika många konventionella klokheter som i tidigare böcker, vore det förvånansvärt om han inte också denna gång av somliga skulle beskyllas för överdrifter och bristande realism. Och visst verkar hans "fabel" fantastisk — lika fantastisk som verkligheten så ofta visar sig vara. Men det väsentligaste är inte om ett händelseförlopp som det Galbraith använder till yttre ram för sina iakttagelser är trovärdigt eller inte. Huvudsaken är att en skarpögd och orädd fd amerikansk UD-tjänsteman (ambassadör i Indien) velat visa hur beslutsprocessen kan fungera i utrikesförvaltningen hos en nation, vars åtgärder vi dagligen konfronteras med och som betyder så mycket för vår framtid.

Bengt Rydén

Triumfen "anslår ett tonläge mellan skratt och gråt, mellan svidande och allvarlig kritik av det bestående systemet och fantasifull, ansvarslös komedi".